

Sygn. akt I CSK 4195/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa Z. L.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w G.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym 7 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 28 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa 841/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. z siedzibą w G. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 grudnia 2021 r., którym zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 14 października 2019 r., poprzez stwierdzenie nieważności umowy kredytu zawartej z powódką Z. L. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 141 248, 15 zł z ustawowymi odsetkami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Pozwany uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem szeregu następujących zagadnień prawnych:

a. „Czy na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. stanowiącego implementację Dyrektywy 93/13 badać można w ogóle abuzowność tej części postanowienia umownego która zawiera warunek umowy odpowiadający swą treścią normatywną przepisowi dyspozytywnemu prawa krajowego który wszedł jednak w życie już po zawarciu Umowy Kredytu w sytuacji gdy zgodnie z art. 1 ust. 2 Dyrektywy 93/13 warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe nie będą podlegały przepisom niniejszej dyrektywy?”

b. „Czy w świetle wiążących sądy krajowe wytycznych określonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanego w sprawie C-19/20, element wyodrębnionego redakcyjnie zapisu (postanowienia) umowy zobowiązujący kredytobiorcę do zapłaty na rzecz banku marży, która jest jednocześnie jednym z elementów składowych mechanizmu ustalenia wysokości świadczenia kredytobiorcy (raty), stanowi odrębne zobowiązanie (postanowienie) umowne podlegające indywidualnemu badaniu co do jego potencjalnie abuzownego charakteru w rozumieniu art. 385 § 1 k.c.?”

c. „Czy wyrażoną przez Kredytobiorcę wprost w umowie kredytu, bezpośrednio nad podpisem kredytobiorcy, wolę stosowania przepisów dyspozytywnych w przypadku powstania luki w umowie oceniać należy jako wyrażenie przez Kredytobiorcę zgody na zastosowanie przepisów dyspozytywnych w miejsce abuzownego postanowienia na którą to możliwość TSUE wskazuje w wyroku z dnia 3 października 2019 r. wydanym w sprawie C-260/18 ?”

d. „Czy przy ocenie, czy postanowienie umowne zostało sformułowane w sposób jednoznaczny, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. i w świetle wytycznych, że oceny uczciwości należy dokonywać przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności towarzyszących zawarciu umowy, należy uwzględniać inne - poza pisemnymi

oświadczeniami konsumenta - okoliczności, w tym dane i materiały informacyjne powszechnie dostępne dla konsumenta, inne warunki zawarte w umowie, a także informacje, którymi dysponował przedsiębiorca w chwili zawarcia umowy?” (ad. 385¹ § 1 k.c.)

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (zob. np. postanowienie SN z 26 października 2021 r., I CSK 266/21 oraz z 30 czerwca 2021 r., III CSK 53/21).

Wskazane kwestie nie stanowią nowych, skomplikowanych problemów o charakterze prawnym.

Do zagadnienia pierwszego: z zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że postanowienia umowne uznane za abuzywne należały do regulacji

świadczenia głównego umowy. Na ich podstawie bowiem kredytobiorca nie mógł poznać ogólnej kwoty zobowiązania kredytowego w chwili zawarcia umowy. Przepis dyspozytywny zaś, do którego nawiązuje skarżący mógł co najwyżej odnosić się do sposobu wyliczania wysokości poszczególnych rat, dotyczył więc innego elementu zobowiązania umownego.

Do zagadnienia drugiego: z wyroku TSUE wydanego w sprawie C-19/20 nie wynika jednolity sposób traktowania zobowiązania do uiszczenia na rzecz kredytującego banku marży. Zobowiązanie takie wynika bowiem z treści konkretnej umowy zawieranej przez strony i podlega zasadom wykładni oświadczeń woli. Wykładnia ta, dokonywana w każdym przypadku, prowadzi do ustalenia treści normy wynikającej z interpretowanego postanowienia umownego. W przypadku umowy badanej w niniejszej sprawie jednak Sąd odwoławczy ustalił, że kwestionowane klauzule indeksacyjne dotyczą w równym stopniu wyliczenia samego zobowiązania kredytowego (świadczenia głównego), sposobu kalkulacji należnych rat, jak i naliczania marży. Z tej przyczyny nie znalazł podstaw do wyinterpretowania oddzielnej normy prawnej odnoszącej się wyłącznie do marży banku.

Do zagadnienia trzeciego: W wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21 TSUE wskazał, że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Jednocześnie potwierdził też, że przepisy te stoją na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może, po stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku znajdującego się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, która to nieważność nie pociąga za sobą nieważności tej umowy w całości, zastąpić ten

warunek przepisem dyspozytywnym prawa krajowego. Ponadto należy ponownie podkreślić, że w niniejszej sprawie sąd ocenił, że niedozwolone klauzule dotyczyły świadczenia głównego. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 1 k.c. klauzule dotyczące świadczenia głównego mogą być badane pod kątem abuzywności jedynie, jeśli zostały sformułowane w niejednoznaczny sposób, jak miało miejsce w tej sprawie. Niemożność zaś ustalenia świadczenia głównego pociąga za sobą niemożność wskazania *essentialium negotii*, w tym zakresie zaś nawet zastosowanie przepisów dyspozytywnych nie byłoby wystarczające.

Do zagadnienia czwartego: Przesłankami stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej są: brak indywidualnego uzgodnienia postanowienia umownego, jego sprzeczność z dobrymi obyczajami, rażące naruszenie interesów konsumenta. W przepisie tym zatem nie przewidziano uzależnienia orzeczenia w przedmiocie abuzywności od indywidualnych cech konsumenta, takich jak poziom jego wykształcenia lub zakres doświadczenia, z kolei konieczność oceny postanowień umownych na chwilę zawarcia umowy jednoznacznie wynika zarówno z orzecznictwa TSUE, jak i Sądu Najwyższego.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.